

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum ambitio sit peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

honotabilem. ergo non est presumptio opposita magnanimitati. Secundo, q non opponitur proprie charitati, quia magis o'ponit spei. Secundum. n. autho. rem in q. de malo, presumptio est inordinata spes. Tertio, inordinata confidentia de divina misericordia no opponitur magnanimitati: ergo. Probatur assumpti, quia no est reipse diu arduorum agendorum, sed respectu impunitatis in extremo iudicio. Ad hoc dicitur, q presumptio, qua q's inordinata confides de divina misericordia, conuenit diuinam iustitiam & ratione radices, & ratione ipsius contemptus manifeste opponitur magnanimitati. Radices quidem, quia talis vt sic, dignificat se magis, quibus no est dignus. Significat se siquidem diuinam adoptione, & visione, quibus non est dignus. Ratione vero contemptus quia ipsum conuenit est actus magis excedit facultatem hominis talis: quia contemere vindicantiam iustitiam est hominis sancti, & iusti. Vnde patet responsio ad primu. Quilibet n. presumptio contemnit, exercet ipsum actum vnam, & honorabilem, v'pote, vt actum iam securi de Deo. Et similiter patet responsio ad tertium quia arduissimum agendum, est regnare cum Christo, videre Deum, assequi opera felicitatis aeternae, quae iste sperat. Ad secundum vero ex litera patet, q non d'f' opponit simpliciter charitati, sed ratione materiae, in quantum s' est aliquid diuini qd no impugnat ab argu.

¶ 3 Præ. Magnanimus exteriora bona reputat quasi parua: sed secundum Philof. in 4. Ethico. * presumptio propter exteriorem fortunam sunt despectores. & iniuriores aliorum, quasi magnum aliquid estimantes exteriora bona. ergo presumptio non opponitur magnanimitati per excessum, sed solum per defectum.

SED CONTRA est, quod Philof. dicit in 2. & 4. Ethic. q magnanimo opponitur per excessum chaynus, i. furiosus, vel ventosus, quem nos dicimus presumptuosum.

RESPON. Dicendum, q sicut supra dictum est, * magnanimitas consistit in medio non quidem secundum quantitatem eius, in quod tendit, quia tendit in maximum: sed constituitur in medio secundum proportionem ad propriam facultatem. Non n. in maiora tendit, q sibi conueniant. Presumptuosus autem quantum ad id, in quod tendit, non excedit magnanimum: sed multum quandoque ab eo deficit. Excedit autem secundum proportionem suae facultatis, quae magnanimum non transcendit: & hoc modo opponitur presumptio magnanimitati per excessum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q non qualibet presumptio ponitur peccatum in Spiritum sanctum, sed illa, qua quis diuinam iustitiam contemnit ex inordinata confidentia diuinæ misericordiae. Et talis presumptio ratione materiae, in quantum scilicet per eam contemnitur aliquid diuinum, opponitur charitati, vel potius dono timoris, cuius est Deum reuereri. In quantum tamen talis contemptus excedit proportionem propriae facultatis, potest opponi magnanimitati.

AD II. dicendum, quod sicut magnanimitas, ita & presumptio in aliquod magnum tendere videtur. Non enim multum conuenit dici aliquis presumptuosus, si in aliquo modico vires proprias transcendat. Si tamen talis presumptuosus dicatur, hæc presumptio non opponitur magnanimitati: sed illi virtuti, quæ est circa mediocres honores, vt dictum est. *

AD III. dicendum, q nullus attentat aliquid supra suam facultatem, nisi in quantum facultatem suam estimat maiorem, quam sit. Circa quod potest esse error dupliciter. Vno modo, secundum solam quantitatem, puta, cum aliquis estimat se habere maiorem virtutem, scientiam, vel aliquid aliud huiusmodi, q habeat. Alio modo, secundum genus rei, puta, cum aliquis ex hoc estimat se magnu, & magnis dignu, ex quo non est, puta, propter di-

uitias, vel propter aliqua bona fortuna. Vt enim Philof. dicit in 4. Ethico. * qui sine virtute talia bona habeat neque iuste magnis seipos dignificant, neq; recte magnanimi dicuntur. Similiter etiã illud, ad quod aliquis tendit supra vires suas, quandoq; quidem secundum rei veritatem est magnum simpliciter: sicut pater de Petro, qui tēdebat ad hoc, q pro Christo pateretur, quod erat supra virtutem suam: quandoque verò non est aliquid magnum simpliciter, sed solum secundum stultorum opinionem, sicut præciosus vestibus indui, despiciere, & iniuriari alijs: quod quidem pertinet ad excessum magnanimitatis nō secundum rei veritatem, sed secundum opinionem. Vnde Seneca dicit in libr. * de quatuor virtutibus, q magnanimitas si se extra modum suū extollat, facit virū minacem, inflatum, turbidum, inquietū, & in quascūq; excellentias dictorum, factorumq; neglecta honestate, festinum. Et sic patet, q presumptuosus secundum rei veritatem, quandoq; deficit a magnanimo: sed secundum apparentiam in excessu se habet.

QVAESTIO CXXXI.

De ambitione, in duos articulos diuisa.

Super Quaestione centesima trigesima prima Articulum primum.

DEINDE considerandum est de ambitione.

ET CIRCA hoc quaruntur duo.

- ¶ Primò, vtrum ambitio sit peccatum.
¶ Secundò, vtrum opponatur magnanimitati per excessum.

ARTICVLVS I.

Vtrum ambitio sit peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur: Videtur, quod ambitio non sit peccatum. Importat n. ambitio cupiditatem honoris: honor autem de se quoddam bonum est, & maximum inter exteriora bona. vnde & illi, qui de honore non curant, vituperantur. ergo ambitio non est peccatum, sed magis aliquid laudabile, secundum quod bonum laudabiliter appetitur.

¶ 2 Præ. Quilibet absq; vitio potest appetere illud, quod sibi debetur pro premio: sed honor est premium virtutis, vt Philof. dicit in 1. & 8. Ethic. * ergo ambitio honoris non est peccatum.

¶ 3 Præ. Illud, per qd homo prouocatur ad bonum, & reuocatur a malo, no est peccatum: sed per honorem homines prouocantur ad bona faciendā, & mala vitandā, sicut Philof. dicit in 3. Ethic. * quod fortissimi videntur esse, apud quos timidi sunt inhonorati, fortes autem honorati. & Tullius * dicit in libro de Tusculanis quaestionibus, quod honor alit artes. ergo ambitio non est peccatum.

Secunda Secundæ S. Thomæ.

IN art. 1. q. 13. 1. dubium primò occurrit circa illud, id in quo homo excellit, datur homini a Deo, vt ex eo alijs proficiat. Videur enim dici hoc sine ratione aliqua nec apparet verum, qm qd de quo datur homini, vt in seipso perfectior sit. Dubium secundò occurrit circa distinctionem trimembrem inordinati appetitus honoris, an sit sufficiens. Inquit enim Marius in 1. quaestio de ambitione, quod videtur sibi esse alii modis preter istos. Vnde quatuor modos ponit, scilicet ratione quantitatis, finis, mediocritatis, & vehementie. Sub his siquidem modis tribus in litera assignatis, non comprehenditur ambitio digni secundum se aliquo honore, sed indigni: quia habet dignitatem se illo honore, qui no potest vtrique dari, vt est honor episcopalis &c. Et similiter nec ambitio eius, qui per quæcunque media querit honorem, quo dignus est. Et similiter nec ambitio eius, qui vehementius affectat, vel querit, quam oportet. Dubium tertio est, circa veritatem tertii membri distinctionis

li. 4. ca. 1. circa mediu tom. 5.

In cap. de moderanda fortitudine.

li. 3. ca. 1. & li. 4. cap. 3. tom. 5.

li. 3. cap. 8. tom. 5. * li. 1. no remote a pri.

R R 3 dictæ

terius eternæ vitæ: quia charitas virtualiter omnia meritoria sua-
liter dispone. Sed declinare ab aliqua harum relationum sine
contrarie, sine privatione, peccatum constituit ambitionis.

In eodem primo articulo in responsione ad secundum, dubium
occurrit ex Martino ibidem, in quaest. 1. de ambitione, dicente,
quod hæc responsio
non placet, tum quia
non est verum, quod
virtutis præmium sit
beatitudo æterna,
sed solum virtutis
meritoria: tum quia
solutio hæc nõ ener-
uat, sed corroborat
argumentum. Nam
si honor est præmi-
um virtutis, non
sequitur quod
appetitus eius sit in-
ordinatus, immo op-
positus, quia si aliud
non obstat, videtur
ferri, quod quan-
tumcumque honor ap-
peti possit ab haben-
te e igna valde vir-
tutem.

Ad hoc dicitur, quod prima obiectio
peccat, tum quia
auctor non dicit,
Virtutis præmium
est beatitudo æter-
na, sed beatitudo sic-
ut Philoſophus po-
nit finem omnis vir-
tutis felicitatē. Nec
obstat, quod ipsa fe-
licitas sit actus vir-
tutis perfectissimæ:
quoniam sicut inor-
dinatus animus sibi
ipsi est poena, ita fe-
licitas est præmium
felicitis animi tum
quia apud Theolo-
gum virtus non me-
ritoria non est vir-
tus, nisi secundum
quod in statu natu-
ræ lapit: quia non
est dispositio perfe-
cti ad optimum sim-
pliciter.

Ad secundam ve-
rò obiectionem dici-
tur, quod ex hoc ip-
so, quod honor ne-
garur virtutis præ-
mium simpliciter,
& affirmatur virtu-
tis præmium secun-
dum quod ex parte
aliorum, satis habe-
tur, quod honor nõ
est de mero bono-
rum simpliciter,
sed vitium: ac per
hoc quod appetitus
eius non est ordina-
tus, si est appetitus
eius vt finis. Et hoc
sufficit ad solutio-
nem argumenti vo-
lentis, quod appetitus honoris sit appetitus licitus, quia est ap-
petitus præmiij virtutis, quod habet rationem finis. Habetur ni-
hilominus ad perfectionem doctrinæ hinc, quod appetitus ho-
noris si debet esse ordinatus, debet esse vt appetitus boni vitis,
qui debet esse secundum commensurationem ad finem, & nõ in
terminum, vt patet vt uerſaliter de recto appetitu vitium. Et
propterea non potest quicumque habens virtutem, appetere quan-
tumcumque honorem, sed commensuratum secundum patriæ

to modo appetitur, aliqui prouo-
cantur ad bonum, & reuocantur
a malo: ita etiã si inordinate appe-
tat, põt esse homini occasio mul-
ta mala faciendi, dum saliquis nõ
curat qualitercumq; honorẽ cõ-
sequi possit. vnde Salustius * dicit
in Catilinario, quod gloriã, & ho-
norem, & imperiũ bonus &igna-
uus æque sibi exoptant. Sed ille, f.
bonus, vera via vitur: huic. signa-
uo, quia bonæ artes desunt, dolis,
atq; fallacijs contendit. Et tamen
illi, qui solum propter honorem
vel bona faciunt, vel mala vitant,
non sunt virtuosij, vt patet per Phi-
loſin 3. Ethicor. * vbi dicit, quod
non sunt vere fortes, qui propter
honorem fortia faciunt.

ARTICVLVS II.

Vtrum ambitio opponatur magnani-
mitati per excessum.

AD SECUNDVM sic pceditur.
Videtur qd ambitio non op-
ponatur magnanimitati p excessum.
Vni enim medio nõ opponi-
tur ex vna parte nisi vnum extre-
mum: sed magnanimitati per ex-
cessum opponitur psumptio, vt
dictum est. * ergo nõ opponitur
ei ambitio per excessum.

¶ 2. Præter. Magnanimitas est circa
honores: sed ambitio videtur per
tinere ad dignitates. dicitur enim
2. Mach. 4. quod Iason ambiebat
summum sacerdotium, ergo ambi-
tio non opponitur magnani-
mitati.

¶ 3. Præter. Ambitio videtur ad exte-
riorem apparatus pertinere. dici-
tur enim Act. 25. qd Agrippa, &
Bernice cũ multa ambitione in-
troierunt pratorium. & 2. Paralip-
omeno 16. qd super corpus Asa
mortui combusserunt aromata,
& vnguentã ambitione nimia: sed
magnanimitas non est circa exte-
riorem apparatus, ergo ambitio
non opponitur magnanimitati.

SED CONTRA est, quod Tullius
in 1. de Offic. * dicit, qd sicut quis-
que magnitudinē animi excellit,

A morem virtuti illi. Honor enim cum ab alijs exhibeatur excel-
lentia alicui, diuersis excellentijs diuersi honores accommoda-
ti sunt: & propterea appetitus rectus non est, qui incommensu-
ratur suæ virtuti honorem appetit. Et quamuis nullus honor
sit cuiusque virtuti sufficiens simpliciter vt præmium, est ta-
men tali virtuti, ab
hominibus talibus,
talis honor suffi-
ciens vt testimonij
humanum: & tali
virtuti, talis alius ho-
nor, & sic de alijs.
Et propterea vitio-
sum est, si doctor
in theologia vellet
honorari vt imperator
triumphas, & sic
de alijs.

RESPON. Dicendum, qd sicut
dictum est, * ambitio importat
appetitum inordinatum honoris.
Magnanimitas autẽ est circa ho-
nores, & vitur eis secundum qd
oportet. Vnde manifestum est, qd
ambitio opponitur magnani-
mitati, sicut inordinatum ordi-
nato.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod magnanimitas ad duo respi-
cit, ad vnum quidem, sicut ad finẽ
intentum, quod est aliquod ma-
gnum opus, quod magnanimus
attentat secundum suam faculta-
tem, & quantum ad hoc opponi-
tur magnanimitati per excessum
presumptio. Presumptio enim at-
tentat aliquod magnum opus su-
pra suam facultatem. Ad aliud au-
tẽ respicit magnanimitas, sicut ad
materiam, qua debite vitur, scilicet
ad honorem, & quantum ad hoc
opponitur magnanimitati per
excessum ambitio. Non est autem
inconueniens secundum
diuersa esse plures excessus vnius
medij.

AD II. dicendum, quod illis,
qui sunt constituti in dignitate,
propter quandam excellentiã sta-
tus debetur honor, & secundum
hoc inordinatus appetitus digni-
tatum pertinet ad ambitionem.
Si quis enim inordinate appete-
ret dignitatem nõ ratione hono-
ris, sed propter debitum dignita-
tis vsum suam facultatem exce-
dentem, non esset ambitiosus, sed
magis presumptuosus.

AD III. dicendum, qd ipsa so-
lẽntas exterioris cultus ad quen-
dam honorẽ pertinet: vnde & ta-
libus consuevit honor exhiberi.
Quod significatur Iacob. 2. Si in-
troierit in conuentum vestrũ vir
anulum aureum habens in veste
candida, & dixeritis ei: Tu sede
hic &c. Vnde ambitio non est cir-
ca exteriorem cultum, nisi secun-
dum quod pertinet ad honorem.

fine opus magnum, & pro materia honorem, & gloriam, recteq;
ad omnia hæc se habet: ac per hoc ex cuiusque horum defectu
corruptur. Vnum est ergo medium magnanimitatis constitutum
ex causa integra: plures autem sunt excessus diuersorum concu-
rentium ad perfectionem illius vnius mediij. Si vero essent diuer-
sæ magnanimitates secundum speciem, non esset medium vnũ,
sed quilibet haberet suum medium.